

EWA GRIN-PISZCZEK, *Włodzimierz Kulczycki – uczony, weterynarz, kolekcjoner*, „Nasz Przemyśl” 2018 nr 6 s. 41, portret

Biogramy Włodzimierza Kulczyckiego jako miejsce jego urodzenia podają Przemyśl. Nie wiadomo, oprócz miejsca urodzenia, o jego bliższych związkach z nadszańskim grodem. Warto jednak przypomnieć na łamach „Naszego Przemyśla” tę sylwetkę zasłużoną dla polskiej weterynarii oraz kultury i sztuki.

Kulczycki urodził się 27 III 1862 roku w Przemyślu jako syn Władysława i Aleksandry z Jamińskich, obojga wyznania greckokatolickiego. Jego ojciec był urzędnikiem poczty, a matka – córką Teofila Jamińskiego, proboszcza z Manasterzca. Włodzimierz miał dwoje rodzeństwa: Juliana i Sabinę. W opracowaniach dotyczących uczonego przy nazwisku pojawia się przydomek Sas, jakim pieczętował się ród Kulczyckich. Brak adnotacji dotyczących szlacheckiego pochodzenia rodziców przy wpisie w metryce urodzeń parafii greckokatolickiej w Przemyślu, a także profesja ojca Kulczyckiego, mogą budzić wątpliwości co do jego faktycznych szlacheckich korzeni.

Włodzimierz Kulczycki ukończył Gimnazjum im. Króla Kazimierza Jagiellończyka w Kołomyi w 1881 roku, po czym studiował zoologię na Uniwersytecie Wiedeńskim (w latach 1882–1883), a w roku 1883 rozpoczął naukę na Uniwersytecie Lwowskim. Następnie uczył się w lwowskiej Szkole Weterynaryjnej, którą ukończył z wyróżnieniem. W latach 1883–1885 był asystentem w katedrze zoologii Uniwersytetu Lwowskiego oraz asystentem katedry

anatomii zwierząt domowych w Szkole Weterynaryjnej (1885–1897), którą kierował prof. Henryk Kadyi. W roku 1887 uzyskał stopień doktora filozofii z grupy zoologii, chemii i filozofii, a rok później otrzymał dyplom lekarza weterynarii. W okresie asystentury u prof. Kadyiego stworzył cenny zbiór preparatów suchych. Od 1889 roku publikował wiele artykułów dotyczących ssaków, ptaków i ryb oraz przypadków występujących wśród nich chorób (np. *Worki powietrzne u ptaków pod względem anatomicznym i fizjologicznym*, „Kosmos” 1889; *Dwa nieprawidłowe przypadki z angiologii i neurologii konia*, „Przegląd Weterynarski”, 1894, nr 3; *Homologia kończyn przednich i tylnych*, „Przegląd Weterynarski”, 1901, nr 1). Opracował także podręczniki akademickie z zakresu parazytologii, m.in. *Owady pasorzytujące [!] wśród ludzi i zwierząt domowych*, Lwów 1892.

W latach 1891–1905 sprawował funkcję weterynarza tramwajów miejskich Lwowa, zaś w latach 1895–1896 był weterynarzem kontroli bydła i mięsa na kolei oraz weterynarzem miejskim (1896–1903).

Swoją karierę naukową Kulczycki połączył z pracą w lwowskiej Szkole Weterynaryjnej, której nazwa w 1922 roku została przemianowana na Akademię Medycyny Weterynaryjnej. W 1897 roku rozpoczął wykłady z zakresu anatomii oraz parazytologii w tej uczelni, natomiast w roku 1906 otrzymał stopień profesora zwyczajnego anatomii opisowej, histologii i embiologii. Do roku 1934 kierował katedrą anatomii opisowej zwierząt domowych. Był dwukrotnie prorektorem uczelni – w latach 1907–1908 oraz

1919–1920. W latach 1917–1919 piastował funkcję rektora Szkoły. Okres I wojny światowej i inwazji rosyjskiej przetrwał we Lwowie. Wówczas, jako jeden z nielicznych pracowników, bronił mienia i majątku uczelni, w tym tworzonych przez siebie preparatów. Swoje wspomnienia z tego okresu zawarł w pracach: *Lwowska Akademia Weterynarii w okresie inwazji rosyjskiej*, „Przegląd Weterynarski”, 1919, nr 1; *Lwowska Akademia Medycyny Weterynaryjnej w czasie wojen 1914–1920*, „Przegląd Weterynarski”, 1932, nr 4. Na emeryturę przeszedł w 1934 roku ze względu na zły stan zdrowia. Otrzymał także tytuł doktora *honoris causa* Akademii.

Nietypowym obiektem zainteresowań Kulczyckiego były orientalne kobierce. Pierwszy z nich zakupił w 1906 roku. Jest znany jako wybitny znawca i kolekcjoner oraz autor naukowych opracowań na ich temat (m.in. *Kobierce wschodnie XVII w. w Muzeum Stauropigijskim we Lwowie*, Polska Akademia Umiejętności. Sprawozdania Komisji Sztuki, VIII z. 3-4: 1910; *Kobierce mahometańskie. Studium na podstawie zbioru autora*, „Sztuki Piękne”, nr 3 i 4: 1929). Był pomysłodawcą urządzenia wystaw tychże eksponatów (w latach 1926, 1928, 1934 w Warszawie, Krakowie i Lwowie) oraz autorem katalogów ekspozycji.

Zmarł 10 maja 1936 roku we Lwowie. Był żonaty z Marią Ludwiką z Michałowskich (1870–1935), siostrą cioteczną Marii Curie-Skłodowskiej. Małżeństwo Kulczyckich zostało pochowane w rodzinnym grobowcu przy cerkwi św. Trójcy w Międzybrodziu koło Sanoka. Jest to nagrobek będący mi-

niaturową (3-metrową) repliką piramidy Cheopsa w Gizie. Projektantką tej budowli była siostrzenica Kulczyckiego Iryna Dobrianska (1892–1982) – nauczycielka szkoły powszechnej w Międzybrodziu, etnografka, badaczka kultury Łemków. W grobowcu, oprócz małżeństwa Kulczyckich, spoczywa ich syn Jerzy (1898–1974) – profesor katedry Archeologii Śródziemnomorskiej Uniwersytetu Warszawskiego, historyk sztuki, pracownik Polskiej Akademii Nauk. Jerzy Kulczycki przejął po ojcu kolekcję kobierców, którą sam uzupełniał i powiększał. W 1977 roku kolekcja (część w stylu ludowym) została przekazana przez wdowę po Jerzym – Annę Piotrowicz-Kulczycką do zbiorów Muzeum Tatrzańskiego im. T. Chałubińskiego w Zakopanem. W 1981 roku został utworzony oddział muzeum – Galeria Sztuki im. Włodzimierza i Jerzego Kulczyckich. Część kolekcji kobierców w stylu pałacowym i dworskim przekazano do Zamku Królewskiego na Wawelu.

Warto zaznaczyć, że w zasobie Archiwum Państwowego w Przemyślu zachował się biogram Włodzimierza Kulczyckiego, autorstwa Iryny Dobrianskiej, napisany w 1936 roku, a także wpis dotyczący jego urodzenia i chrztu w aktach zespołu Parafia Grekokatolicka w Przemyślu (sygn. 189).